

OSKA KOORDINATSIOONIKOGU KOOSOLEK

22.03.2023 nr 31
Tallinn, Kutsekoda ja Zoom

Algus kell 11.00, lõpp kell 13.00

Juhatas Renno Veinthal, Haridus- ja Teadusministeerium

Protokollis Liina Ruusa, Kutsekoda

Kohal viibisid: Mario Lambing (Sille Kraami asendaja), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM); Erki Lõhmuste, Rahandusministeerium; Mait Palts, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda; Reelika Leetmaa, Eesti Töötukassa

Zoomis osalesid: Ülo Kaasik, Eesti Pank; Kati Päike (Veiko Kommusaare asendaja), Siseministeerium Kadi Kanarbik (Ulla Saare asendaja), Sotsiaalministeerium; Külli All, Haridus- ja Teadusministeerium; Jaak Viilipus, MKM; Jaan-Hendrik Toomel, Eesti Ametühingute Keskkliit

Puudusid: Riina Viiding, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon TALO; Arto Aas, Eesti Töoandjate Keskkliit

Kutsekojast: Yngve Rosenblad, Tiia Randma, Urve Mets, Anneli Leemet, Ingrid Lepik, Mare Uiboupin Silja Lassur ja Andres Viia

PÄEVAKORD

1. Sissejuhatus
2. OSKA Ettevõtlussektori uurimis- ja arendustöötajate tööjõu- ja oskuste vajaduse uuring
3. OSKA Masina-, metalli- ja elektroonikatööstuse uuring
4. OSKA Transpordi uuringu dilemmad
5. Järgmise koosolekute teemad ja toimumisajad

1. Sissejuhatus

OSKA koordinatsioonikogu esimees Renno Veinthal avas koosoleku ja tutvustas päevakorda.

2. OSKA Ettevõtlussektori uurimis- ja arendustöötajate (UA) tööjõu- ja oskuste vajaduse uuring – Urve Mets ja Anneli Leemet, Kutsekoda

Uuringu eesmärk oli leida vastused küsimustele: milline on UA töötajate arv erinevates valdkondades Eestis ning kuidas muutub nende vajadus tulevikus; millistes valdkondades võiks teadmuspõhine areng anda suurima lisandväärtuse ning millised oskused on vajalikud nendes valdkondades tegutsevate ettevõtete uurimis- ja arendustegevusse kaasatud töötajatele?

Statistikaameti 2021. aasta andmete kohaselt töötas Eesti ettevõtetes kokku umbes 3200 uurimis- ja arendustöötajat, kes panustasid vähemalt 10% oma tööajast uurimis- ja eksperimentaalarendustegevusse. See on ligi kolmandiku võrra rohkem kui kümme aastat tagasi. Ettevõtete uurimis- ja arendustegevusi peegeldava statistika kvaliteet vajaks eraldi analüüsi, silma torkab näitajate volatiilsus, aegriidade katkendlikkus ja konfidentsiaalsusklauslist tulenevad rohked nõrgad andmetes.

Siiski saab öelda, et uurimis- ja arendustegevus on Eesti ettevõtetes keskendunud suhteliselt vähestele tegevusaladele. Viimase kümnendi jooksul on mahajäämus innovatsiooniliidritest ja ka EL keskmisest UA töötajate osatähtsuses koguhõives pigem kasvanud. Tegevusalade võrdluses on UA töötajate hõive ja tootlikkuse seosmustrite põhjal Eesti mahajäämus innovatsiooniliidritest kõige silmatorkavam töötlevas tööstuses. Farmaatsia-, keemia-, elektroonika- ja erinevate seadmete tootmisega seotud

tööstusaladel tooks hõivepõhise teadmismahukuse kasvatamine kaasa suurima arenguhüppe kõrgema lisandväärtuse suunas.

Vaata täpsemalt lisast 1.

2.1 Otsustati kiita heaks OSKA Ettevõtlussektori uurimis- ja arendustöötajate tööjõu- ja oskuste vajaduse uuring.

Hääletuse tulemused:

- poolt hääletas 8 liiget
- vastu ei hääletatud.

3. OSKA Masina-, metalli- ja elektroonikatööstuse uuring – Ingrid Lepik ja Mare Uiboupin, Kutsekoda

Masina-, metalli- ning elektroonikatööstuse töötajad moodustavad suure osa (38%) Eesti töötleva tööstuse hõivatutest, kokku 44 000 töötajat. Prognoosi kohaselt töökohtade arv MME valdkonna põhikutsealadel tervikuna järgmisel kümnendil oluliselt ei muutu, kuid märgatavalt rohkem vajatakse toote- ja protsessiarenduse ning automatiseerimisega seotud töötajaid. Valdkonna suurim kitsaskoht on inseneride ja tehnilise kõrgharidusega spetsialistide nappus ja ebapiisav järelkasv. Põhikutsealade jaoks on sobiv tasemeõpe olemas, kuid õppijate arvud ja huvi erialade vastu on erinev. Tasemeõppe koolituspakkumine kokku on uue tööjõu vajadusest väiksem, kuid alavaldkonniti ja põhikutsealati on olukord erinev. Autoerialade lõpetajate arv ületab oluliselt tööjõuvajadust, samas masina-, metalli- ja elektroonikatööstuses on koolilõpetajaid ebapiisavalt.

Tööjõupuudust valdkonnas aitab kompenseerida välistööjõu kasutamine, eriti masina- ja metallitööstuse alavaldkonnas. Inseneride põua vähendamiseks tehti ettepanek kaaluda rändepoliitikas erisusi, mis toetaks välistööjõu kättesaadavust. Õpetajate ja õppejõude nappuse leevenduseks tehti ettepanek pakkuda tehnikaalade erialadel õppijatele või juba töötavatele erialaspetsialistidele võimalust õppida juurde kutsepedagoogikat.

Vaata täpsemalt lisast 1.

Arutelu:

- Uus poliitiline initsiatiiv tõstab õppimiskohustust ühe aasta võrra ning selle tulemusena suureneb oodatavasti ka õppijate arv kutsehariduses.
- Kutsevaliku aasta peaks aitama kaasa läbimõeldumatele õppimisvalikutele ning vähendada väljalangemise määra. Esialgsetest kogemustest võib järeldada, et programm on olnud positiivne.
- Oluline on tähelepanu pöörata ka üldhariduskooli õpetajate hoiakutele, mis kujundavad ja mõjutavad otsustavalt õppuri valikuid.
- On oluline luua sild mõlemalt poolt, et kutseõpe saaks lähemale gümnaasiumidele ning üldhariduses oleks valmisolek pakkuda kutseõppe võimalusi.
- Tartu Ülikoolis ja Tallinna Ülikoolis on olemas tasemeõppena kutsepedagoogika õpe ning lisaks on olemas ka kutseõpetajatele kohanemisaasta programm. Nende võimaluse kohta peaks rohkem teavet levitama.
- Välistööjõu kättesaadavust on viimastel aastatel tehtud juba paindlikumaks ja viidud sisse mitmeid leevendusi. Võimalikud edasised sammud võiksid olla palgakriteeriumide muutmine või lühiajalise töötamise perioodi pikendamine ehk vähendada kättesaadavust takistavaid filtreid.

Koordinatsioonikogu ettepanekud:

- Kitsaskohana lisada uuringusse vajadus pöörata tähelepanu ka õpetajate hoiakutele, mis kujundavad ja mõjutavad otsustavalt õppuri valikuid.
- Kuna kutsepedagoogika õppe võimalused on juba loodud, siis võiksime teha ettepaneku nende võimaluste laiemale levitamisele.
- Ettepanek välistöjõu kättesaadavuse kohta vajab konkretiseerimist, et oleks võimalik välja töötada selged juhised vajalike täpsemate meetmete kohta.

3.2 Otsustati kiita heaks Masina-, metalli- ja elektroonikatööstuse uuring.

Hääletuse tulemused:

- poolt hääletas 8 liiget
- vastu ei hääletatud

4. OSKA Transpordi uuringu dilemmad – Silja Lassur ja Andres Viia, Kutsekoda

Uuringu suurimaks raskuskohaks prognoosimisel on meremeeste ja pilootide statistiliste andmete puudulikkus.

Eelmises uuringus kasutati prognoosimisel 2011. aasta rahvaloenduse andmeid, mida oli korrigeeritud Eesti tööjõu-uuringu tulemustega. Uue uuringu tegemisel saab kasutada töötamise registris (TÖR) olevad andmeid, kus on kirjas 100 pilooti ja 1100 laevapere liiget ning Transpordiameti meremeeste registrit, kus on registreeritud 6998 meremeest.

Boeing ja Airbus teevad mõlemad 20-aastaseid prognoose, mille järgi Euroopa vajab järgmise 20 aasta jooksul 115 000 - 122 000 pilooti ehk umbes 6000 pilooti aastas. Merendusvaldkonnas on BIMCO raport, mille kohaselt on terves maailmas puudu ohvitseri ning samal ajal on madruseid ja lihtsamaid töötegijaid üle. Seega võiks ohvitseride arv kasvada umbes 2% võrra ning reakoosseisu arv ligikaudu 0,6%.

Eestis on laevanduse valdkonnas soovitud, et laevad sõidaksid Eesti lipu all, kuid tegelikkus näitab vastupidist ning põhjused on peamiselt majanduslikud.

Lennunduses värbavad välismaa lennufirmad Eesti töötajaid, kuid need inimesed ei kajastu meie töötamise registris. Samas Eesti lennufirmad värbavad välismaalt töötajaid, kes samuti meie töötamise registris kirjas ei ole.

Küsimus on, kuidas prognoosida meremeeste ja pilootide vajadust:

- a) Millistest alusandmetest lähtume või kust saame alusandmed kokku?
- b) Millise osakaaluga peaksime arvestama rahvusvahelist tööturgu ehk kui palju koolitame teistele riikidele tööjõudu?

Vaata täpsemalt lisast 1.

Arutelu

- Transpordiameti meremeeste registris on registreeritud ainult need laevapere liikmed, kes on häirekohuslased, seega tegelik arv võib olla suurem kui registris näidatud 6909. Näiteks reisilaeval võib olla vähemalt kolmandik meremeestest, kellel puudub häirekohustus. Seega võib oletada, et Eestis on umbes 10 000 meremeest, lisaks teenindav personal nagu kokad, kajutiteenijad jne.
- Merenduse rahvusvahelise aspekti arvestades on oluline silmas pidada, et me ei koolita mitte ainult tööjõudu ekspordiks teistesse riikidesse. Selleks, et meil oleks piisavalt pädevaid spetsialiste kaldasektoris, on oluline võimaldada neile rahvusvahelist kogemust. Tegelikult naasevad paljud spetsialistid 10-15 aasta jooksul tagasi siia kaldasektorisse. Kui me otsustame mitte koolitada

tööjõudu rahvusvahelisele turule, avaldab see tugevat survet kogu kaldasektorile.

- Mingisugune kriitiline mass on Eestis igal juhul vajalik koolitada, sest vastasel juhul ei mõjuta see ainult merealaseid tegevusi, vaid ka kaldal toimuvat.
- MKM vajab meremajanduse poliitikakujundajana oluliselt detailsemaid andmeid kui eelmine OSKA transpordi ja logistika uuring. Meremajanduse eraldi uurimine võimaldaks saada rohkem väärtuslikku teavet.
- Vajame detailsemaid andmeid eelkõige seetõttu, et laevandus on rahvusvaheline valdkond ning konkureerime teiste riikidega, kes kasutavad erinevaid poliitilisi toetusmeetmeid laevandusse sekkumiseks. Meil on vaja infot selle kohta, kus meil on vajadus täiendada sekkumise järele, et mitte jääda konkurentsiga alla. Me ei saa piirduda ainult rahvusvahelise või siseriikliku aspektiga, vaid peaksime vaatama laevandust tervikuna.
- Merendusvaldkonna ettevõtete tuvastamine tänases statistikasüsteemis on üsna keeruline.
- Värskest Tartu Ülikooli uuringust võime saada selgema pildi ning alustada meremajanduspoliitika ülesehitamist. Kuid selleks on vaja veel korralikult üle vaadata EMTAK-koodid, mis on hädavajalik, enne kui saame poliitikakujundamist alustada.
- Kaaluda, kas on mõistlik pilootide ja meremeeste tööjõuvajaduse prognoosi praegu teha või tuleks see edasi lükata kuni olulised asjaolud on selgunud. Kuna andmed on hetkel niivõrd auklikud, siis tulemusega pole hiljem midagi peale hakata.

Koordinatsioonikogu jäi seisukohale, et mitte formuleerida otsust või soovitusi, kuidas prognoosida meremeeste ja pilootide vajadust. Meremeeste ja pilootide tööjõuvajaduse prognoosimine edasi lükata kuni on olemas parem statistiline alus prognoosimiseks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil, Kutsekojal ning Haridus- ja Teadusministeeriumil olla omavahelises konsultatsioonis ning kokku leppida eraldi seisukoht uuringu läbiviimise meetodite ja aja osas.

5. Kokkuvõtte ja järgmise koosolekute teemad ja ajad

Järgmine koosolek 23. august kl 11-13

Teemad:

- Uuringute dilemmad
 - Tervishoid
 - Arvestusala ja ärinõustamine
 - „hobihariduse“ uuring

Ülejärgmine koosolek 22. november kl 11-13

- Uuringute kinnitamine
 - Arvestusala ja ärinõustamine
 - „hobihariduse“ uuring

Lähtudes Kutseaduse § 7¹ -st

OTSUSTATI

2.1 Otsustati kiita heaks OSKA Ettevõtlussektori uurimis- ja arendustöötajate tööjõu- ja oskuste vajaduse uuring.

3.1 Otsustati kiita heaks OSKA Masina-, metalli- ja elektroonikatööstuse uuring.

Koosoleku juhataja
Renno Veinthal

Protokollija
Liina Ruusa